

INTRODUCCIÓN A LA HISTORIA DE LAS AGUAS MINERALES DE GALICIA

DE FAUSTO GALDO

O Seminario de Estudos Galegos-Edicións do Castro editou recentemente unha monografía sobre a historia das augas minerais de Galiza. O autor deste volume de case catrocentas páxinas é o doutor Fausto Galdo, médico reumatólogo do hospital "Juan Canalejo" da Coruña e activo dinamizador e estudoso da cultura no seu pobo natal, Viveiro.

O doutor Galdo, que xa se ten asomado ás páxinas de CERNA para tratar o tema que nos ocupa, presenta agora, convenientemente reelaborados, os materiais que serviron de base á súa tese de doutoramento, presentada e defendida na Universidade compostelá e que recibiu a calificación de "apto cum laude".

Froito dun interese que se remonta ao ano 1979, o traballo persegue, como ben sinala o prologuista doutor Jorge Teijeiro, un triple obxectivo: localizar e caracterizar as fontes de augas minero-medicinais galegas, facer un breve repaso sobre a historia desas fontes e, finalmente, achegar notas biográficas e bibliográficas sobre diversos personaxes relacionados coa hidroloxía e co mundo dos balnearios galegos.

A obra está dividida en cinco grandes capítulos. No primeiro, o autor sinala os obxectivos, fontes e metodoloxía do seu labor. No segundo capítulo leva a cabo un repaso histórico, tal vez un tanto engoroso en ocasións, das diversas referencias á riqueza de manantios mineiro-medicinais galegos dende épocas prehistóricas até o século XVIII. Unha completísima bibliografía vai coroando o tratamento de cada unha das etapas históricas consideradas.

O terceiro capítulo revela-nos o inxente traballo de localización, análise e caracterización realizado polo doutor Galdo, ofrecendo un auténtico censo de manantiais. O noso autor divide Galiza, hidroloxicamente falando, en nove rexións: Montaña de Lugo; Lugo Centro e Terra Chá; Vales Centrais de Lemos e Sil; Mariñas das Rías Altas; Terra de Santiago; Rías Baixas; Baixo Miño-Ponteareas-Condado; Ourense-Ribeiro-Orcellón e, por último, Sureste ourensán-Monterrei-Verín. En cada unha destas rexións sinala a existencia de manantiais e balnearios, coas súas características (ferruxinosas, sulfurosas, frias, quentes, etc.) e historia propias. A ordenación alfabética destes materiais facilita, sen dúbida, a consulta e rápida localización. O doutor Galdo, cun criterio que compartimos, adica maior espazo e atención a aqueles manantiais ou balnearios máis representativos e importantes de cada unha das rexións hidroloxicas que distingue. Fala-nos así por extenso dos do Incio, Lugo, Guitiriz, Mouriscados (Chantada), Arteixo, Carballo, Caldas de Reis, Cuntis, A Toxa, Catoira, Pontecaldelas, Mondariz, Caldelas de Tui, as Burgas ourensás, O Carballiño, Bande, Baños de Molgas, Verín...

O cuarto capítulo leva por título "Hidrologos galegos" e consiste nunha sorte de dicionario de personaxes relacionados co mundo dos balnearios e das augas minerais galegas.

Polas sesenta e tres fichas bio-bibliográficas que compoñen este capítulo desfilan médicos, directores de balnearios, analistas, divulgadores, xeólogos, etc. Entre os citados figuran perseiros como o vilagarcían Roque Carús, o santiagués Gil Casares, o xeólogo de Laxe Isidro Parga, o viveirés Nicolás Taboada Leal, o muradán Antonio Novo Campelo e moitos outros.

Pecha este volume un quinto capítulo no que se recolle unha extensísima bibliografía hidroloxico-médica de Galiza, dividida en catro apartados: manuscritos; hidroloxía xeral; arqueoloxía, xeografía, libros de viaxes, historias locais etc. relacionadas co tema; e, finalmente, hidroloxía específica de Galiza.

É este un volume que ha interesar tanto a persoas especializadas na materia (médicos, empresarios dos balnearios, pacientes, naturistas...) como aos que sintan simple curiosidade por coñecer algo máis acerca desta vertente peculiar da medicina e da cultura do "país das augas". Mágoa que, por esta vez, non poidan facé-lo en idioma galego. EMÍLIO ÍNSUA ■

ESPACIOS NATURAIS DE GALICIA 1 Provincia de A Coruña

Carlos Romero Rego, Pilar Martínez Martínez, Susana Reiriz Vargas e Eva Vales Mosquera
Bahia Edicións, A Coruña, 1995

Este interesante libro ven incidir sobre un tema que esta de verdadeira actualidade como é o inventariado, delimitación e descrición dos principais espazos naturais do noso País. Este é o primeiro dunha serie de catro, un adicado a cada unha das provincias galegas.

Seleccionan-se neste caso 24 espazos naturais segundo unha serie de criterios entre os que sobrancean a súa importancia xeolóxica, paisaxística, faunística -sobre todo no referente aos vertebrados-, botánica e, por último o seu interese arquitectónico, histórico ou cultural.

De cada espazo ofrece-se en primeiro lugar un mapa, despois localízase a zona xeográficamente e se indica de que maneira pode un acceder a él. A continuación detalla-se un itinerario a través do cal se pode observar o máis salientable da zona. Por último se indica que aspectos lle confiren interese: zoolóxico, paisaxístico, botánico, etc.

Nos parágrafos seguintes faise unha cuidada descrición da xeoloxía, da flora e vexetación e da fauna do espazo natural para rematar cuns comentarios sobre o grao de protección, se é que o ten, e sobre as ameazas que sofre.

Ainda que moitos seleccionaríamos unha boa parte dos espazos elixidos neste libro, loxicamente outros non reunirían o mesmo consenso e dificilmente dous autores coincidirían en elixir as mesmas áreas. Tendo isto presente, semella perfectamente aceptable a relación de espazos naturais seleccionados. So habería algún detalle a significar como, por exemplo, que as gándaras de Melide, que como indica o libro son interesantes desde o punto de vista xeolóxico e botánico, non son precisamente os ecosistemas de maior interese biolóxico na área de Melide senon que as áreas de solos esqueléticos das áreas máis térmicas da zona presentan un maior interese biolóxico por vivir nelas un grande continxente de flora endémica.

Remata o libro cun glosario de termos e unha relación bibliográfica.

Finalmente, parecería escusado dicir que libros deste tipo son básicos para que cada día máis xente se interese por coñecer e coñecer o noso entorno natural algo do que infelizmente aínda non andamos sobrados na Galiza. ■ S.O.

